

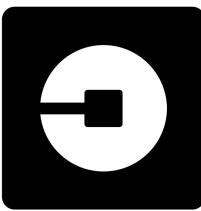
1

Uvodni case study - UBER

- Osnovan 2009. godine – Travis Kalanick & Garrett Camp
- Prisutan u preko 480 gradova (69 zemalja)
- 2016. godine preko milion Uber vozača

UberX – najpristupačniji prevoz
UberBlack – automobili više klase
UberPool – dijeljenje prevoza
UberEats – dostava hrane
UberRush – usluga dostave istog dana
UberCargo – usluge transporta kamionima

2

1

Uvodni case study - UBER

- Ne prodaje proizvode
- Ne plaća održavanje automobila
- Ima „nezavisne izvođače“, a ne zaposlene
- Kvalitet se obezbeđuje kroz efikasan **sistem recenzija**

★ ★ ★ ★ ★

Terrible

Professionalism Driving Comfort

Car smell Cleanliness Music

Conversation Pickup Other

Add a tip for

Your trip was \$22.01

\$2 \$4 \$10

Enter Custom Amount

DONE

3

Uvodni case study - UBER

Excellent

★ ★ ★ ★ ★

Give a compliment?

Excellent service

Write a thank you note

SUBMIT

Excellent

★ ★ ★ ★ ★

Give a compliment?

Great conversation Expert navigation Entertaining driver

Write a thank you note

SUBMIT

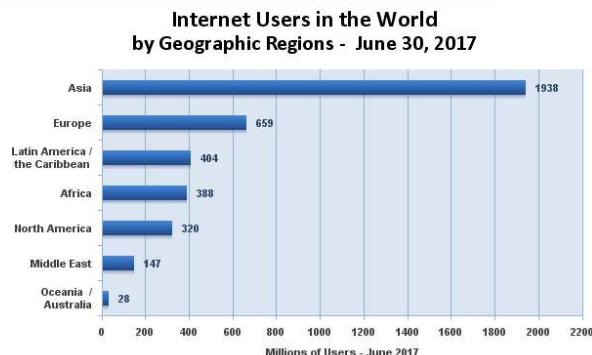
Potencijalni problem:
Kreiranje part-time poslova,
koji su slabo plaćeni i
privremeni

Zamjena full-time, sigurnih
poslova – „uberizacija“ rada

4

Uvod u e-trgovinu

55.1% svjetske populacije ima pristup Internetu
 (jun 2018)

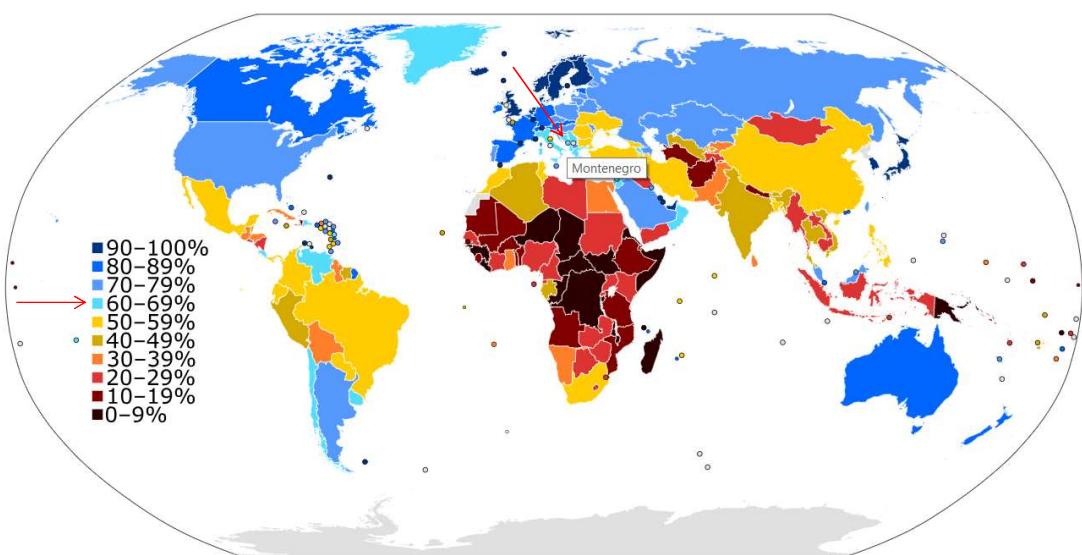
2016. godine 177 miliona potrošača (US) → 600 milijardi dolara (kompanije → preko 6.7 biliona)

između 2002-2008 online maloprodaja rasla je 25% godišnje

novi oblici e-trgovine → social e-commerce i on-demand usluge

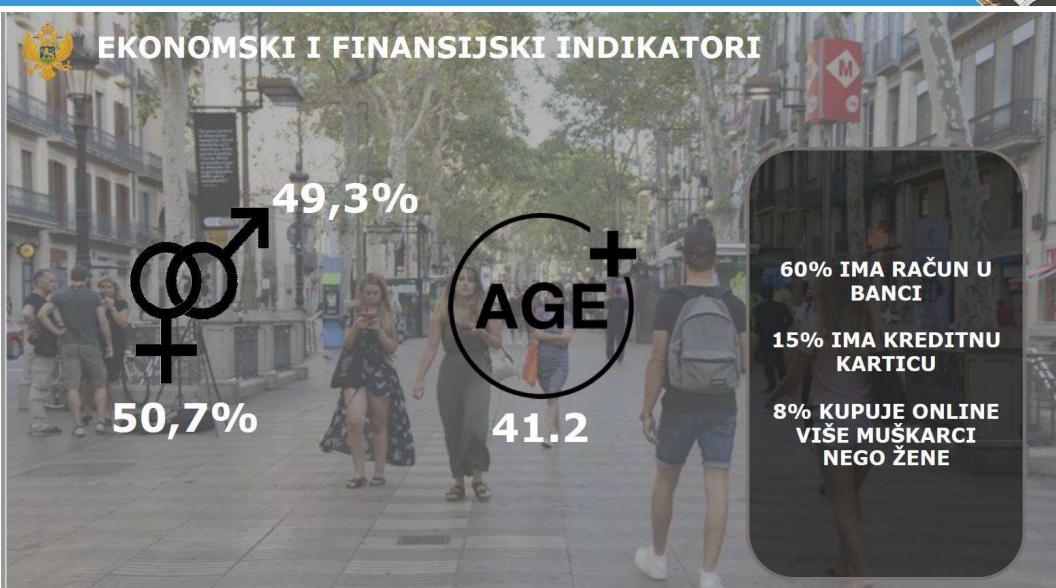
5

Uvod u e-trgovinu – Internet korisnici kao procenat populacije zemlje (2015)

6

Indikatori – Crna Gora

7

Indikatori – Crna Gora

AKTIVNI KORISNICI MOBILNIH TELEFONA!

TOTAL 629.1K,
65% URBANA POPULACIJA

INTERNET KORISNICI
439K,
PENETRACIJA 70%

AKTIVNI KORISNICI
DRUŠTVENIH MREŽA
370K,
PENETRACIJA 59%

KORISNICI MOBILNIH
TELEFONA 1,08M,
PENETRACIJA 172%

KORISNICI
DRUŠTVENIH MREŽA
PUTEM MOBILNIH
UREĐAJA 310K,
PENETRACIJA 49%

8

Indikatori – Crna Gora

INSTANT MESSAGING SERVISI

	Viber	Facebook Messenger	WhatsApp	Skype	% ALL USING MESSENGERS
	2.340.000 USERS	1.981.000 USERS	657.000 USERS	215.000 USERS	49%
	552.000 USERS	331.000 USERS	162.000 USERS	185.000 USERS	54%
	990.000 USERS	930.000 USERS	188.000 USERS	60.000 USERS	59%

9

Indikatori – Crna Gora

KORISNICI DRUŠTVENIH MREŽA

Oko 5% populacije korisnika Instagrama nema Facebook account.

10

Indikatori – Crna Gora

DIGITALNO OGLAŠAVANJE U CRNOJGORI

- Google i Facebook kao globalni igrači, dominiraju, a potom informativni portalni, praćeni sadržajima za mlade i raznim vrstama Classifield ponuda.
- Kad je pristup internetu u pitanju, pametni telefoni su na poziciji primarne platforme putem koje se pristupa sadržaju.
- Facebook dominira kad su društvene mreže u Crnoj Gori u pitanju, ali u skladu sa svetskim kretanjima dolazi do porasta starijih korisnika Facebooka, ali je i dalje dominantna demografska grupa ona od 16 do 27 godina starosti (oko 45%), a ukoliko se proširi do 39 godina starosti, ova grupa korisnika raste na preko 75%. Interesantno je da je **registrovano više muških korisnika i to 53%**.
- Facebook je praćen Instagramom koji je najbrže rastuća društvena mreža u Crnoj Gori i trenutno ima oko 29% populacije. **Oko 30K (~5% populacije) korisnika Instagrama nema Facebook account.**

Source: DIRECT MEDIA 2017

11

Trendovi u e-trgovini

- online maloprodaja u SAD nastavlja dvocifreni rast (preko 15%)
- social e-commerce platforma se razvija – u 2013. godini stvorila je 5 milijardi dolara u SAD, a 8 milijardi širom svijeta
- mobilna online maloprodaja 2013. godine dostigla je 40 milijardi dolara u SAD
- nova online ekonomija, bazirana na aplikacijama generisala je 25 milijardi dolara u SAD (2013)
- Facebook se i dalje razvija sa 2.072 milijarde aktivnih korisnika (2017)
- Twitter je tokom 2017. godine imao 300 miliona aktivnih korisnika
- globalna populacija koja koristi Internet iznosi **3,885,567,619**, što čini 51,7% ukupne svjetske populacije
- mobilna komunikaciona platforma bazirana na pametnim telefonima i tablet kompjuterima postaje rival PC platformi
- Big Data omogućava identifikovanje obrazaca kupovine, kao i generalnih interesa potrošača
- sadržaj generisan od strane korisnika sve više dobija na značaju kao self-publishing forum
- prosječni Amerikanac dnevno pristupi podacima koji iznose preko 47 gigabajta
- e-knjige predstavljaju polovinu ukupno prodatih knjiga (2013)...

12

13

14

Prvih 19 godina e-trgovine – „prvih 30 sekundi“ revolucije e-trgovine

Tehnologija ima mogućnost:

1. kreiranja novog biznisa
2. kreiranja novih poslovnih modela za tradicionalne biznise
3. uništavanja starog biznisa

933 milijardi dolara od strane potrošača i 9.1 biliona od strane kompanija biće potrošeno u online transakcijama (projekcije za 2020)

40% trgovine obavljaće se elektronskim putem do 2020. (projekcije)

15

Internet ≠ World Wide Web (WWW)

Internet je svjetski sistem umreženih računarskih mreža.

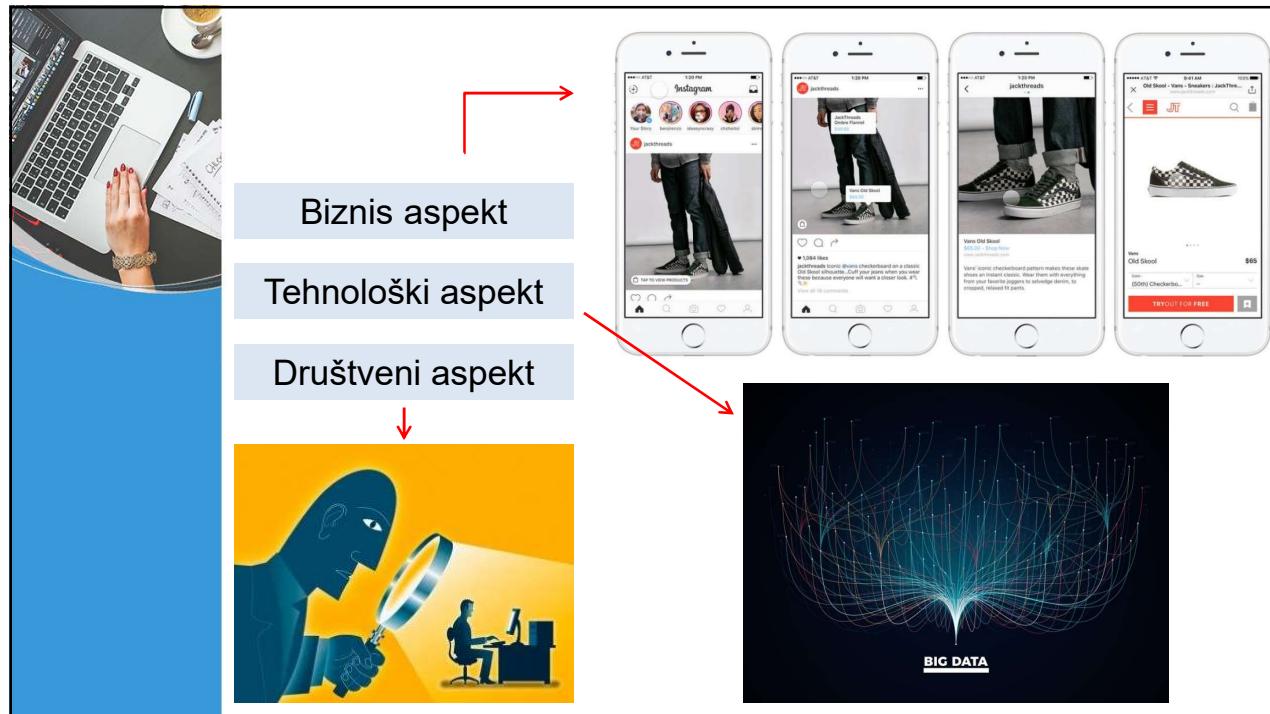
WWW je jedan od servisa Interneta, koji omogućava pristup Web stranicama.

FOKUS - Digitalno omogućene komercijalne **transakcije** između i
u okviru organizacija i pojedinaca

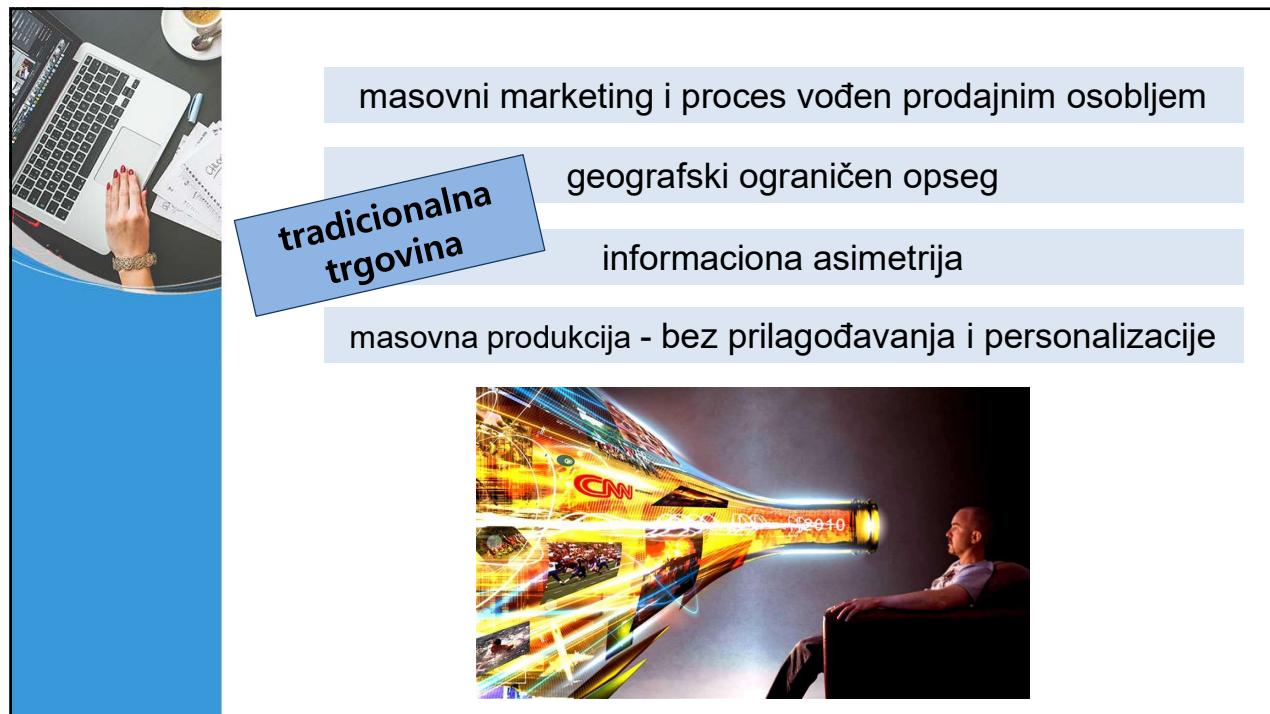

e-poslovanje ≠ e-trgovina

16

17

18

Osam karakteristika tehnologije e-trgovine

1. SVEPRISUTNOST
2. GLOBALNI OPSEG
3. UNIVERZALNI STANDARDI
4. DRUŠTVENA TEHNOLOGIJA
5. PERSONALIZACIJA
6. GUSTINA INFORMACIJA
7. INTERAKCIJA
8. VRIJEDNOST INFORMACIJA

19

SVEPRISUTNOST

marketplace → marketspace
 dostupno svuda u svako vrijeme
 smanjenje transakcionalnih troškova

20

GLOBALNI OPSEG

lokalni trgovci → globalni konkurenti

Potencijalna veličina tržišta
jednaka je veličini svjetske
online populacije...

3.8 milijardi ljudi

rast od 2000. do 2017.
976,4%

21

UNIVERZALNI STANDARDI

- Tehnički standardi Interneta, odnosno tehnički standardi platforme e-trgovine su univerzalni.
- Tradicionalna tehnologija razlikuje se od države do države (radio, televizija, mobilna tehnologija...)

Troškovi ulaska na tržište su niži
Troškovi pronalaženja proizvoda i cijena su niži

benefiti za sve zainteresovane strane izazvani
mrežnim eksternalijama

22

VRIJEDNOST INFORMACIJA

kompleksnost i sadržaj poruke

tradicionalna trgovina – trade off između vrijednosti informacija i opsega

Internet omogućava veći opseg, a kroz interakciju i veću vrijednost informacija

23

VRIJEDNOST INFORMACIJA

Nikon Imaging | United Kingdom

Change country: [US](#)

[Home](#) [Products](#) [Service & Support](#) [Pro](#) [Where to buy](#) [Learn & Explore](#) [Press Room](#) [Nikon In-Frames](#) [Nikon School](#) [Promotions](#)

Support Centre > My Account > My Support Questions > Live Chat

Nikki Gilliland

LIVE CHAT

Chat in real-time with a specialist

Marlena M.

Me

2:45:03 PM: Hi! I am sorry to hear that

2:45:10 PM: Can you please confirm if you are using a D5100?

2:45:16 PM: Yes I am

2:45:51 PM: Ok is this a recent development?

2:46:05 PM: Yes it has just happened

2:46:17 PM: Does it occur when you take a photo or are your menu options also unavailable due to the black screen?

Available Monday through Friday, 9:00am - 5:00pm (closed on certain holidays)

Live Chat is **Available**

Write a message...

Razgovor sa online prodavcem slično je potrošačkom iskustvu u tradicionalnoj trgovini

24

INTERAKCIJA

Dvosmjerna komunikacija između prodavca i kupca

52% kupaca će napustiti online kupovinu ako ne mogu pronaći brze odgovore na njihova pitanja

25

INTERAKCIJA

paul_hewitt • Follow

#rosegold #accessory

View all 25 comments

- therealmichellelauren @minnettejane
- maxohm11 Like the plain design 😊
- nadinechristine_ 😍😍😍
- fajwaahmed @ishranaway
- ishranaway @fajwaahmed amf
- le.sorelle.tejada 😊😊😊
- paul_hewitt @julies_stuff ❤️
- foodiett love😊
- mariantx800_ Pink gold it's fantastic
- deinstylingberater I love this combination 😊😊
- lanilees_jewelry 🌟🌟🌟
- rosa.passions How beautiful it is 😊😊

10,441 likes

1 DAY AGO

Add a comment...

26

GUSTINA INFORMACIJA

ukupna količina i kvalitet informacija dostupnih svim učesnicima na tržištu

proces prikupljanja informacija,
njihovog skladištenja, procesiranja,
kao i troškovi komunikacije

pravovremenost, tačnost,
preciznost, korisnost i
značaj informacija

jeftinije i kvalitetnije
informacije

transparentnost troškova

transparentnost cijena

diskriminacija cijena

27

PERSONALIZACIJA / PRILAGOĐAVANJE

Personalizacija – targetiranje specifičnih grupa ili pojedinaca korz prilagođavanje poruke njihovom imenu, interesima, kao i ranijim kupovinama

Prilagođavanje proizvoda – promjena dostavljenog proizvoda bazirana na preferencijama ili prethodnom ponašanju potrošača

28

PERSONALIZACIJA / PRILAGOĐAVANJE

Dizajnjirajte sopstvene „starke“

29

PERSONALIZACIJA / PRILAGOĐAVANJE - remarketing

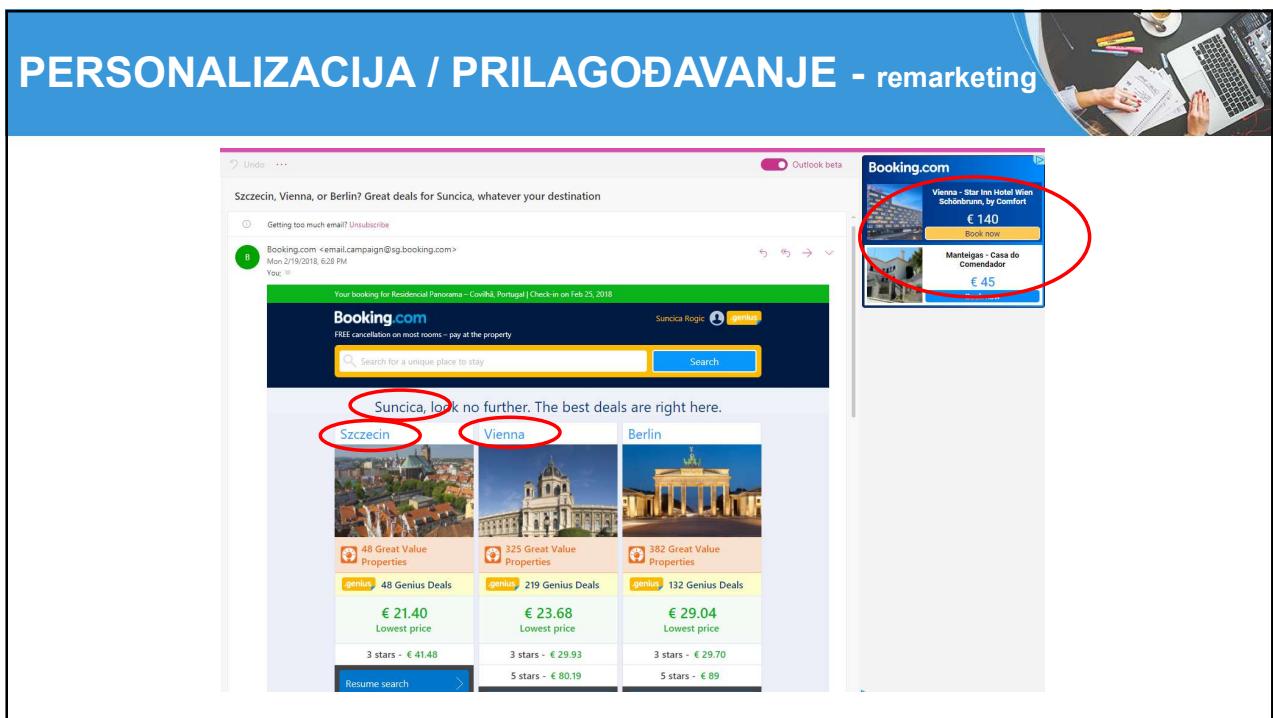
Visitor Your Website Visitor Leaves Your Ad On Other Sites

Visitor Returns To Your Site

Remarketing je taktika prikazivanja ciljanih oglasa ljudima koji su već posjetili ili preduzeli akciju na vašoj web stranici.

30

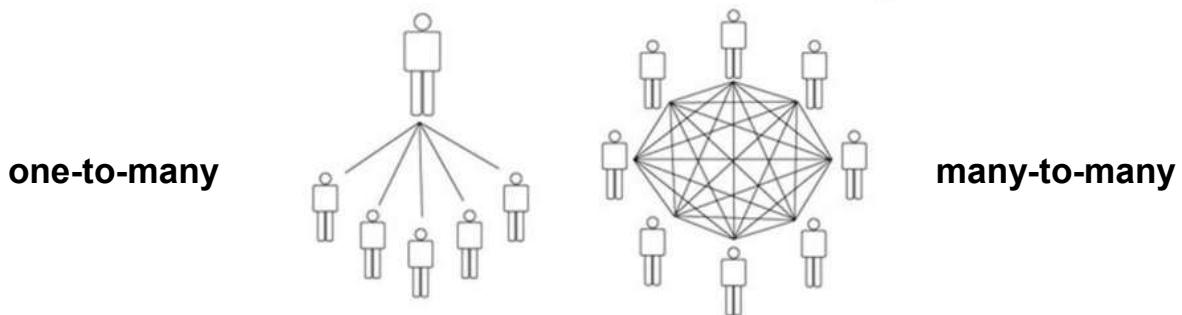
PERSONALIZACIJA / PRILAGOĐAVANJE - remarketing

31

DRUŠTVENA TEHNOLOGIJA

Sadržaj kreiran od strane korisnika (UGC)

32

DRUŠTVENA TEHNOLOGIJA

METROPLUS

Scenes less seen

LAUNCH The recently published "Assam Travel Guide" offers a non-stereotyped tour of the North Eastern state, writes S.M.UMAR

SEARCH BEYOND THE FAMILIAR The Mecca dergah and (right) the Kamakhya temple PHOTOS: ANUPRIYA ROY AND KANAKENDU BHARMA

one-to-many

B Paul wrote a review Feb 14
Guwahati, India • 22 contributions

Costly entry
The special entry is a bit costly and using general line it will take hours to get entry to the main temple.
Read more ▾

Date of experience: August 2019

Helpful Share

Sankar Kr Mukherjee wrote a review Feb 14
Kolkata (Calcutta), India • 16 contributions • 6 helpful votes

A must visit to all the enthusiastic tourists here and Kaziranga National park will be an added advantage to visit.
Very nice place to visit but must make sure that you have the best guide with you to guide through the temple premises as there are a lot of things to see with a mythological story associated with it. Not all priests are very co operative with the tourists.... You need to reach...
Read more ▾

Date of experience: March 2019

Helpful Share

many-to-many

33

WEB 1.0 vs WEB 2.0

WEB 1.0

WEB 2.0

WEB 1.0 – prikaz jednostavnih stranica i njihovo elektronsko povezivanje, koje omogućava jednostavnu navigaciju

WEB 2.0 – korisnici kreiraju i distribuiraju sadržaj drugima, učestvuju u virtuelnim životima i grade online zajednice

34

2017.

330 miliona aktivnih korisnika
100 miliona aktivnih korisnika na dnevnom nivou
500 miliona tvitova dnevno
80% tvitova nastaje na mobilnim telefonima

800 miliona aktivnih korisnika na mjesecnom nivou
500 miliona aktivnih korisnika na dnevnom nivou
40 milijardi podijeljenih fotografija
95 miliona fotografija dnevno

2.072 milijarde aktivnih korisnika na mjesecnom nivou
1.57 milijardi aktivnih korisnika na dnevnom nivou

35

2017.

1.3 milijarde korisnika
5 milijardi video klipova se pogleda svakog dana
30 miliona posjeta dnevno

→ \$75 milijardi (2017)

\$1,650,000,000

10 najboljih YouTube zvijezda na svijetu ostvarilo je **127 miliona** dolara prihoda između 1. juna 2016. i 1. juna 2017. godine, prije poreza i naknada za menadžment agencije.

36

Influencer marketing

<https://digiday.com/marketing/what-influencer-marketing-costs/>

2016. godine – industrija vrijedna **1.7 milijardi dolara**
Procjena za 2020. – **8 milijardi dolara**

	MENU
PewDiePie.....	\$15 million
Rosanna Pansino.....	\$6 million
Smosh.....	\$7 million
Lilly Singh.....	\$7.5 million
Roman Atwood.....	\$8 million

37

2017.

4.2 miliona članaka na engleskom jeziku
preko 27 miliona članaka na 286 jezika

WIKIPEDIA
The Free Encyclopedia

ENCYCLOPÆDIA
Britannica®

The top 10 sites on the web
Based on data from Alexa, a combination of the highest visitors and page views.

	Daily Page Views (per person)	Daily Time on Site (mins)
1. Google.com	8.6	8:45
2. Youtube.com	5.38	9:21
3. Facebook.com	5.17	13:25
4. Baidu.com	6.63	7:44
5. Wikipedia.org	3.31	4:26
6. Yahoo.com	3.88	4:27
7. Google.co.in	7.12	8:24
8. Reddit.com	9.53	14:05
9. Qq.com	4.52	5:03
10.Taobao.com	4.48	8:33

Source: Alexa.com

38

10 najposjećenijih web sajtova tokom 2018. godine

1. Google.com - 42.46 milijardi
2. YouTube.com – 23.35 milijardi
3. Facebook.com – 22.30 milijardi
4. Baidu.com – 10.45 milijardi
5. Wikipedia.com – 5.33 milijarde
6. Yahoo.com – 4.59 milijardi
7. Instagram.com – 2.67 milijardi
8. Twitter.com – 3.92 milijardi
9. ■■■■ – 3.10 milijardi
10. Vk.com – 2.39 milijardi

Alexa An Amazon.com company

GROW YOUR BUSINESS USING ALEXA

- ✓ Keyword Difficulty Tool
- ✓ Competitor Keyword Matrix
- ✓ On-Page SEO Checker
- ✓ SEO Audit Tool
- ✓ Audience Overlap Tool
- ✓ Competitive Intelligence

Start Free Trial Learn More

Audience Geography
Where are this site's visitors located?

Visitors by Country

Country	Percent of Visitors	Rank in Country
United States	21.5%	1
India	9.0%	1
Japan	5.3%	1
Brazil	3.2%	1
United Kingdom	3.0%	1

Subscribe to View

How engaged are visitors to google.com?

Bounce Rate: 33.80% ▾ 20% Daily Pageviews per Visitor: 10.18 ▾ 12.09K Daily Time on Site: 8:01 ▾ 720M Activate Windows Go to Settings to activate Windows.

39

STATISTIKA DRUŠTVENIH MREŽA

Oberlo

Daily Active Social Media Users

3.5 billion

social media users – which equates to about 45% of the population.
(Emarsys, 2019)

Oberlo

Social media users by generation

Generation	Percentage
Millennials	90.4%
Gen X	77.5%
Baby Boomers	48.2%

Millennials: 90.4%
Gen X: 77.5%
Baby Boomers: 48.2%
(Emarketer, 2019)

<https://www.oberlo.com/blog/social-media-marketing-statistics>

40

STATISTIKA DRUŠTVENIH MREŽA

Time spent on social media per day

An average of
3 hours
per day is spent on social
networks and messaging.
(Globalwebindex, 2018)

The Impact of Positive Customer Experience

71%

of consumers who have had a positive experience with a brand on social media are likely to **recommend the brand to their friends and family.**
(Forbes, 2018)

<https://www.oberlo.com/blog/social-media-marketing-statistics>

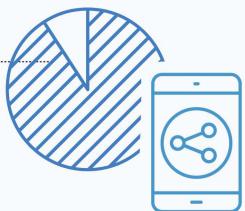
41

STATISTIKA DRUŠTVENIH MREŽA

Social Media Users Via Mobile

91%
of all social media users access social channels via mobile devices. Likewise, almost 80% of total time spent on social media sites occurs on mobile platforms.
(Lyfemarketing, 2018)

Influencers Help Build Brand Trust

49%
of consumers depend on Influencer recommendations on social media.
(Fourcommunications, 2018)

<https://www.oberlo.com/blog/social-media-marketing-statistics>

42

Vrste e-trgovine

B2B – business to business
 B2C – business to consumer
 C2C – consumer to consumer
 social e-commerce
 m-commerce
 local e-commerce

43

C2C – consumer to consumer

Etsy

Search for items or shops Search

Sell on Etsy Register Sign In Cart

Jewelry & Accessories Clothing & Shoes Home & Living Wedding & Party Toys & Entertainment Art & Collectibles Craft Supplies & Tools Vintage

Home > Art & Collectibles > Prints (2,377,645 items)

Prints

Special offers On sale

All categories Art & Collectibles Prints Digital Prints Giclée Lithographs Etchings & Engravings

Sort by: Relevancy

Digital Prints Giclée Lithographs Etchings & Engravings

Music & Movie Wood & Linocut Screenprints Letterpress Prints Monotypes

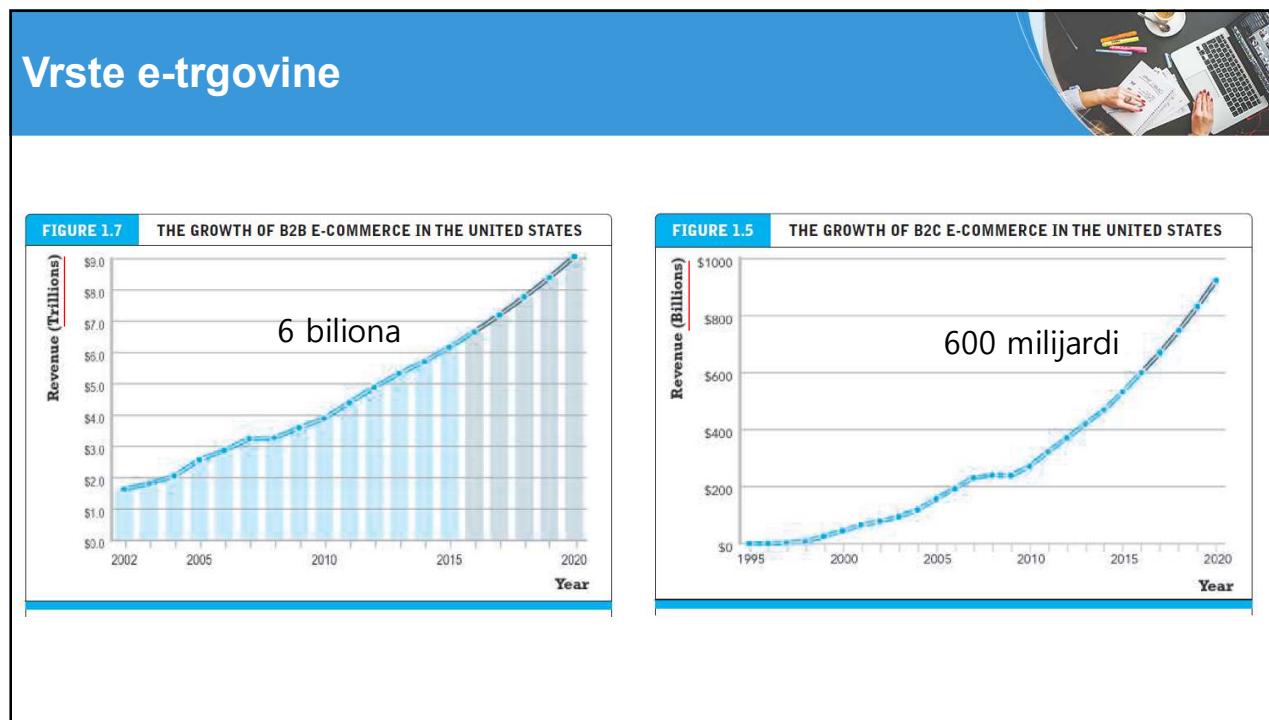
potrošači prodaju jedni drugima, koristeći platformu koju obezbeđuje kreator tržišta

Etsy craigslist ebay BlaBlaCar

44

The screenshot shows the homepage of eKupon, a local e-commerce platform. The main banner features the text "Local e-commerce" and a background image of a person working at a desk with a laptop and papers. Below the banner, there's a large promotional box with the text "angažovanje potrošača bazirano na njihovoj trenutnoj geografskoj lokaciji". The main content area displays several promotional offers with discounts like "-50%" and "-65%". A sidebar on the right lists categories such as "KATEGORIJE" (Food & Beverage, Beauty & Health, etc.) and "NAJBOLEJ RANGIRANE" (Top-rated products). The top navigation bar includes links for "SVE PONUDE", "PUTOVANJA", "LJEPOTA & ZDRAVLJE", "SPORT & ZABAVA", "HRANA & PIĆE", "PROIZVODI", "OSTALO", and "KONTAKT".

45

46

Radio – 38 godina – 30% domaćinstava (SAD)

TV – 17 godina – 30% domaćinstava (SAD)

Internet – 10 godina – 53% domaćinstava (SAD)

47

ES E J

Izaberite web sajt e-trgovine i procijenite je u smislu osam jedinstvenih karakteristika tehnologije e-trgovine opisanih na času.

Koju od karakteristika se web sajt dobro primjenjuje, a koje loše, po vašem mišljenju?

Pripremite kratak esej sa detaljima o vašim nalazima i svim predlozima za poboljšanje koje imate.

48

Hvala na pažnji!

Sunčica Rogić

suncica.rogic@hotmail.com
suncica@ucg.ac.me